

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Možnost sjednání smluvní pokuty v přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě při překročení dodací lhůty

Institut smluvní pokuty je vítaným a kontrahenty s oblibou užívaným způsobem utvrzení závazků, a to nejen v tuzemském právním prostředí. Zásada pacta sunt servanda je uhlavním kamenem soukromého práva a tvoří jeho základ již od prapočátků historie lidstva. Svoji neoddiskutovatelnou roli tak logicky hraje i v mezinárodních vztazích z přepravních smluv řídících se Úmluvou o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (dále jen „CMR“). Tento příspěvek si klade za cíl přiblížit možnosti platného sjednání smluvní pokuty ve vztazích, na něž se aplikují ustanovení CMR, a to především, pokud jde o porušení smluvních podmínek ze strany dopravce překročením sjednané lhůty dodání zboží.

Předně je třeba uvést, že: „[CMR] se vztahuje na každou smlouvu o přepravě zásilek za úplatu silničním vozidlem, jestliže místo převzetí zásilky a předpokládané místo jejího dodání, jak jsou uvedena ve smlouvě, leží ve dvou různých státech, z nichž alespoň jeden je smluvním státem [CMR]. Toto ustanovení platí bez ohledu na trvalé bydliště a státní příslušnost stran.“[1] Výjimku z působnosti CMR pak tvoří přeprava mrtvol, stěhovaných svršků a přeprava na základě mezinárodních poštovních smluv.[2] V případě tohoto specifického druhu nákladu si dovoluji čtenáře odkázat na speciální právní úpravu.[3] Jelikož CMR neobsahuje komplexní úpravu právních vztahů vznikajících v souvislosti s přepravní smlouvou, podpůrně je třeba na smluvní vztah aplikovat národní právo.

Stran úpravy smluvní pokuty začneme trochu netradičně až jedním z posledních ustanovení CMR, které stanoví, že: „Všechna ujednání, která se přímo nebo nepřímo odchyľují od ustanovení [CMR], jsou s výjimkou ustanovení článku 40 neplatná a právně neúčinná. Neplatnost takových ujednání nemá za následek neplatnost ostatních ustanovení smlouvy.“[4] Pokud jde o ujednání o smluvní pokutě, nesmí tedy sjednané podmínky mezi kontrahenty odporovat (byť nepřímo) ustanovením CMR. Po seznámení se s jejím zněním dojde čtenář nepochybně ke zjištění, že CMR smluvní pokutu ani nepřímo neupravuje, a nabízí se tak závěr, že její úprava je zcela v režii smluvních stran. Tomu ostatně odpovídají i obchodní podmínky mnohých podnikatelských subjektů, které standardně upravují smluvní pokuty pro případ prodlení dopravce s dodáním zboží, a to až do výše sjednané ceny za přepravu, v některých případech pak i ve výši násobků sjednané ceny.

Pro posouzení vzniku nároku na zaplacení smluvní pokuty v takových případech, resp. pro učinění závěru, zda byly takový nárok a jemu odpovídající povinnost sjednány platně a v souladu s CMR, je třeba nejprve posoudit povahu smluvní pokuty jako takovou. V českém právním řádu je smluvní pokuta upravena především v ust. § 2048 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění

pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) přičemž platí, že věřitel nemá právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti utvrzené smluvní pokutou.[5] Lze se tedy domnívat, že smluvní pokuta tvoří jakousi paušalizovanou náhradu škody. Obdobně byla funkce smluvní pokuty upravena i zákonem č. [40/1964](#) Sb. (dále jen „obč. zák.“),[6] přičemž stejnou povahu smluvní pokutě přisuzuje i konstantní judikatura tuzemských soudů.[7]

Aplikujeme-li výše odůvodněný závěr, dle něhož představuje smluvní pokuta paušalizovaný nárok na náhradu škody, na smluvní vztah řídicí se CMR, bude posouzení platnosti ujednání o povinnosti zaplacení smluvní pokuty mezi kontrahenty podstatně složitější. CMR totiž pro případ překročení smluvené dodací lhůty dopravcem nárok na úhradu škody vzniklé v příčinné souvislosti s takovým prodlením výslovně upravuje.

Dle čl. 17 odst. 1 CMR odpovídá dopravce za překročení dodací lhůty. Dle čl. 23 odst. 5 CMR je pak dopravce povinen hradit škodu až do výše dovozného, je-li překročena dodací lhůta a oprávněný prokáže, že mu v této souvislosti vznikla škoda. Dle čl. 30 odst. 3 CMR nárok na zaplacení náhrady škody při překročení dodací lhůty vznikne jen tehdy, byla-li dopravci zaslána písemná výhrada do 21 dnů poté, kdy byla zásilka dána k dispozici příjemci.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že dopravce je povinen uhradit škodu způsobenou překročením dodací lhůty za kumulativního splnění následujících podmínek:

- 1) dopravce překročí sjednanou dodací lhůtu,
- 2) v souvislosti s překročením dodací lhůty vznikne oprávněnému prokazatelně škoda,
- 3) oprávněný zašle dopravci písemnou výhradu do 21 dnů od předání zásilky příjemci.

Jelikož CMR upravuje (v případě překročení dodací lhůty dopravcem) nárok smluvního partnera na náhradu škody, jeví se současně sjednaná smluvní pokuta (plní funkci paušalizované náhrady škody), jako ujednání neplatné ve smyslu čl. 41 odst. 1 CMR. Obdobný právní názor pak sdílí např. Krajský soud v Hradci Králové, jenž uzavřel, že: *„Sjednání smluvní pokuty pro případ porušení dodací lhůty je neplatné podle článku 41 odst. 1 Úmluvy CMR, neboť takové ujednání se odchyluje od ustanovení Úmluvy (článek 30 odst. 3), když konstruuje odlišnou lhůtu pro uplatnění práva za překročení dodací lhůty a odlišný nárok za takový druh porušení smlouvy.“*[8]

S právním posouzením neplatnosti sjednané smluvní pokuty při prodlení dopravce s dodržáním sjednané dodací lhůty se lze ztotožnit, neboť takové ujednání se přinejmenším nepřímou odchyluje od způsobu náhrady škody upraveného CMR. *„Samotné sjednání ‘klasické’ smluvní pokuty, pokud jde o ztrátu nebo škodu na zásilce a překročení dodací lhůty, by bylo neplatné vzhledem k tomu, že ustanovení Úmluvy CMR jsou kogentní a sjednání takové smluvní pokuty by vylučovalo tzv. blokační ustanovení čl. 41 Úmluvy CMR, které v principu považuje za neplatná a právně neúčinná všechna ujednání, která se přímo nebo nepřímou odchylují od ustanovení Úmluvy CMR.“*[9] Druhým dechem však dlužno dodat, že ujednání smluvní sankce CMR nevylučuje v ostatních myslitelných případech porušení povinností dopravce, jako je například pozdní nakládka přepravovaného zboží – o následcích porušení této povinnosti CMR mlčí, proto lze závazek včasné nakládky zboží utvrdit například právě s využitím institutu smluvní pokuty.[10]

Vzhledem k výše uvedenému si dovoluji uzavřít, že ve vztazích založených přepravní smlouvou, na něž se aplikují ustanovení CMR, nelze platně utvrdit povinnost dopravce k dodržení dodací lhůty smluvní pokutou. Veškerá tomu odporující ustanovení v přepravních smlouvách dopravců či jejich smluvních partnerů tak sice mohou plnit prevenční funkci, avšak pořadem práva poškozenému takto vzniklý nárok přiznat nelze.

Mgr. Jakub Sláma,
advokátní koncipient

[ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Jámě 1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 725 890 764
e-mail: slama@advokathk.cz

[1] Viz čl. 1 odst. 1 CMR.

[2] Srov. čl. 1 odst. 4 CMR.

[3] Např. Dohoda o převozu těl zemřelých zveřejněná ve Sbírce mezinárodních smluv ČR pod č. 22/2012.

[4] Viz čl. 41 odst. 1 CMR.

[5] Srov. ust. § 2050 o. z.

[6] Srov. ust. § 545 odst. 2 obč. zák.

[7] Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.04.2014, sp. zn. 33 Cdo 3975/2013.

[8] Viz rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12.05.2004, č.j. 25 Co 142/2004.

[9] KROFTA, Jiří. Odškodnění v případech úplné a částečné ztráty zásilky. Bulletin-advokacie.cz [online]. Publikováno 19.01.2016 [cit. 29.01.2018]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[10] Srov. např. KROFTA, Jiří. Převážní právo v mezinárodní kamionové dopravě. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-17-2. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)

- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)